

הישיבה השלוש מאות ארבעים ושמונה (שמח)

ביום כ"ו בכסלו התשע"ז (26 בדצמבר 2016) בשעה 12:30, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים יואל אליצור, שולמית אליצור, סיריל אסלנוב, יעקב בן-טולילה, משה בר-אשר (יו"ר), עמינדב דיקמן, אפרים חזן, קציעה כ"ץ, אהרן ממון, יוסף עופר, שמואל פסברג, שמא יהודה פרידמן, מנחם קיסטר, אורה שורצולד; החברה-היועצת מלכה זמלי; מנכ"לית האקדמיה טלי בן-יהודה; המזכירה המדעית רונית גדיש ועובדי המזכירות המדעית ברק דן, בת-שבע ורדי, תמר קציר; אורחים: חברי הועדה למונחי ביטוח איתן אבניאון, זאב טל, אבישי ליוביץ', קטיה שוורצמן; וכן נועם כחלון.

סדר היום:
 א. מונחי הביטוח
 ב. מונחים בודדים: השלמות ותיקונים במונחי סוציולוגיה ומחלות צמחים
 ג. מילים בשימוש כללי
 ד. הקמת ועדה לבחינת סגולות של מועמדים לאקדמיה
 ה. דיווח על עבודת המזכירות המדעית

א. מונחי הביטוח

ההקדמה לרשימת המונחים (מתוך ההודעה למליאה)

הוועדה למונחי הביטוח הוקמה בשנת תשס"ג (2003) ביוזמת חברים מן הוועדה הוותיקה למונחי הבנקאות ושוק ההון. הוועדה פעלה בתל-אביב בחסות איגוד חברות הביטוח בישראל והתאחדות חברות לביטוח חיים.

הוועדה דנה במונחים מענפי הביטוח השונים: ביטוח כללי, ביטוח ימי, ביטוח חיים, ביטוח בריאות, פנסייה וחיסכון ארוך טווח, וכן מונחים המופיעים ביסודות הביטוח ובעקרונותיו, בביטוח משנה, אקטואריה, חוקי הביטוח ותקנותיו, פוליסות ביטוח, הצעות וטופסי הביטוח. חברי הוועדה: אנשי המקצוע איתן אבניאון (יו"ר), אבי בלבן (למן תש"ע), אבי בן-חורין (למן תשע"א), זאב בן-יצחק (למן תשס"ז), זאב טל (למן תש"ע), אבישי ליוביץ', שמואל מלכיס, שמואל נבו (למן תשע"ב), יוסף שטח, קטיה שוורצמן (למן תשס"ז); מן האקדמיה ללשון העברית: קציעה כ"ץ, ראובן מירקין (עד תשס"ט), שמעון שרביט (למן תשס"ט). מרכזת הוועדה: סמדר כהן (מתשע"ב)

חברי הוועדה בעבר: שלהבת גוטמן (תש"ע-תשע"ב), אתי הרם (תשס"ח-תשע"ג), עוזי ז"ק (תש"ע-תשע"ב), יעזי לוי (עד תשס"ח), שמואל מורד (עד תשס"ו).

חברים שהלכו לעולמם: ד"ר אשר הלפרין ז"ל (נפטר בשנת תשע"ד), נדב פרג ז"ל (נפטר בשנת תשע"ד), רפי פרסיץ ז"ל (נפטר בשנת תשס"ט).

עוד השתתפו בכמה ישיבות של הוועדה: יוסי אנג'ל, עזרא גבאי, חזי הירשפלד, משה וינבר, אריק סער, שחר פודולי, בן-עמי צוקרמן, יעקב קיהל.

מרכזי הוועדה בעבר: סיגל כהן (תשס"ג-תחילת תשס"ד), אבישי לידנר (תשס"ד-תשס"ו), אריה מרקו (תשס"ז-תחילת תשע"ב)

בשנת תשע"ג הסתיימה הקריאה הראשונה של רשימת המונחים. ועדה מצומצמת מקרב אנשי המקצוע בוועדה ניפתה את הרשימה וצמצמה אותה לכ-1,400 מונחים. הרשימה הופצה להערות אנשי המקצוע ולחברי האקדמיה בשנת תשע"ה. כן התקבלו הערותיה של טובה שרברין מן המזכירות המדעית של האקדמיה. לאחר הדיון בהערות הוגשה הרשימה לוועדת המינוח המרכזית של האקדמיה ונדונה בה בשתי ישיבות בחודש כסלו תשע"ז.

מ' בראשור: היום, נר שני של חנוכה, אני מתכבד לפתוח את ישיבת המליאה השמ"ח באישור המילון המפואר למונחי הביטוח, שעליו עמלה שנים רבות הוועדה למונחי הביטוח. אני מבקש להודות מאוד לחברי הוועדה ולעומד בראשה איתן אבניאון, אחיה של המזכירה המדעית שושנה בהט ז"ל. מרכזת הוועדה בשנים האחרונות הייתה סמדר כהן, ואני מביין שהיא המנוע המרכזי שהביא לידי גמר את העבודה הממושכת.

ר' גדיש: השנה היא השנה החמש-עשרה לפעולת הוועדה, ואיתנו יושבים היום גם איתן אבניאון, יושב ראש הוועדה, וגם חברי הוועדה זאב טל, אבישי לויביץ' וקטיה שוורצמן. בשונה מוועדות רבות אחרות נקודת המוצא לא הייתה מילון אנגלי אלא המונחים המשמשים בפועל. אחת הפעולות הגדולות של הוועדה הייתה סינון שפע המונחים מכארבעת אלפים לרשימה מצומצמת של כאלף וארבע מאות. ריכזנו בשבילכם מקבץ קצר של חידושים. שניים מהם – אגד לסינדיקט ואסנה לקטסטרופה – הם חידושי הוועדה לצורך המילון; כמעט כל השאר כבר משמשים אבל הם חדשים לאקדמיה. כך אגום (pooling), חִבְרַת מְרֵאִית (fronting company) ואַנְיָה שוֹטְטָה (tramp vessel) – במקום אַנְיָה נוֹדְדָה במונחי ימאות תש"ל. בהזדמנות זו אני רוצה להודות גם למלכה זמלי ולטובה שרברין על הערותיהן.

א' אבניאון (יו"ר הוועדה): אני רוצה תחילה להסביר מדוע התארכה עבודת הוועדה: כל מקצוע מתחלק לענפי משנה, אך ענף הביטוח נחלק לענפי משנה רבים מאוד, ואין דמיון בין ענף אחד למשנהו: למשל לא דומה ביטוח ימי לביטוח משנה, ולא דומה ביטוח משנה לביטוח חיי אדם או לביטוח תאונות, וכל אחד מענפי המשנה דורש מומחיות וידענות רבה. זאת ועוד, בביטוח עוסקים גופים מגופים שונים: חברות הביטוח, המוסד לביטוח לאומי, קרנות הפנסיה וקופות הגמל. לכל אחד מהם עולם מושגים משלו, ולעיתים קרובות לאותו המושג שמות שונים. השתדלנו לא להמציא מונחים, וגם אם

הגינו מונחים מוצלחים מאלה המשמשים בפועל, העדפנו בסופו של דבר את אלה המשמשים. קושי נוסף הוא שחלק מהענפים, ובראשם הביטוח הימי, מתנהל באנגלית. ישיבות הוועדה התנהלו ברוח טובה, ואלמלא סמדר כהן, שדרשה שנביא את העבודה לסיום ואף טרחה רבות על המילון, סביר להניח שפעילות הוועדה הייתה מתארכת אף יותר. תודה רבה מגיעה לאקדמיה, שליוותה אותנו לאורך כל הדרך, וכמובן לכל אחד מחברי הוועדה. אני רוצה להזכיר שלושה מחברי הוועדה שנפטרו במהלך עבודתה: רפי פרסיץ נפטר ראשון בפתאומיות; נדב פרג נפטר גם הוא בהפתעה; ואשר הלפרין, שהלך לעולמו בשיבה טובה. כולם תרמו לוועדה. יהי זכרם ברוך. לבסוף אני רוצה להודות לאיגוד חברות הביטוח על שאירח אותנו כל השנים הללו ודאג לכל מחסורנו – גם למקום וגם למזון.

א' ליוביץ' (חבר הוועדה): אני מבקש להוסיף ברכה מיוחדת ליושב הראש שלנו איתן אבניאון, שכשמו כן הוא – איתן – ועלה בידו לנווט את ועדתנו בשום שכל. פרקו נאה, הוא מעורב בדעת עם הבריות, והוא לשונאי ומילונאי מובהק. תודה גם לאקדמיה, שזימנה לנו את החוויה הנדירה הזאת של יצירת מילון, וברכה אחרונה לנשיא האקדמיה משה בר־אשר, שהיום מלאו 65 שנה לעלייתו ארצה.

מ' בר־אשר: ליתר דיוק 65 שנה ו־5 שעות. איך נודע לך הדבר?

א' ליוביץ': בתוך המוץ הרב המצוי במרשתת חבויים גם אוצרות.

מ' בר־אשר: אם כן, לא נותר אלא לאשר בהצבעה את המילון.

פה אחד אושר בהצבעה המילון למונחי הביטוח.

מ' בר־אשר: שוב תודה וברכה לכל העושים במלאכה.

א' אבניאון: אנחנו מקווים שייעשה במילון שימוש נרחב.

ר' גדיש: יש תוכנית לגייס כספים ולהוציא את המילון הזה גם בדפוס. אחראי על זה חבר הוועדה יוסף שטח.

ב. מונחים בודדים: השלמות ותיקונים במונחי סוציולוגיה ומחלות צמחים

הודעת ועדת המינוח המרכזית

א. עדכונים במונחי סוציולוגיה

1. יסודנות – fundamentalism

המונח נדון בישיבת המליאה שמ"ה (ניסן תשע"ו), ולנוכח רשימת ההצעות שעלתה לפני הישיבה ובמהלכה הוחלט להחזיר את המונח לוועדת המינוח המרכזית.

בישיבת המליאה ולפניה הציגו חברי האקדמיה שלל הצעות: קְנָאָתְנוּת, קְנָאָנוּת, מְקוֹרְנוּת, תְּהוֹמִיּוּת, תְּחַתִּיּוּת, רְאִשִּׁיתְנוּת, שְׂרָשְׁנוּת, אֶפְלָנוּת. על הצעות אלו הגיבה יו"ר הוועדה למונחי סוציולוגיה, דבורה קלקין-פישמן. לדבריה אומנם fundamentalism מביא תכופות לכל מיני צרות. אבל אופיין של הצרות ואופן ביטויין הם שאלות אמפיריות. ואולם לצורכי מחקר אין מקום למונחים המבטאים שיפוטיות. חברי ועדת המינוח המרכזית הסכימו שאין לקבוע מונח שגלומה בו עמדה שיפוטית, וציני שהמונח אינו כרוך במושג הקנאות מטבעו. הודגש שהמילה יְסוּדָנוּת ושם התואר יְסוּדָנִי כבר משמשים, כולל בצירוף כגון "אסלאם יסודני רדיקלי". בהסכמה כללית החליטה הוועדה להמליץ למליאה לאשר את המילה יְסוּדָנוּת, הן בשל התאמתה הן בשל ניצנים של שימוש בה. כמו כן אפשר להדביק לה שמות תואר "שיפוטיים" במידת הצורך כגון 'יסודנות קנאית', 'יסודנות קיצונית'.

ההחלטות שלהלן התקבלו בעקבות ההחלטות על מונחי גאוגרפיה אנושית:

2. מוֹדֶרְנִיזָצְיָה - modernization

הוחלט לבטל את המונח הַחֲדָשָׁה שנקבע במונחי הסוציולוגיה תמורת מודרניזציה בשל הצורך בו תמורת refurbishing (על פי 'מוחדש' = refurbished; מוצר שתוקן ונארז מחדש).

3. בְּחִירָה מְסַפֶּקֶת [בקבלת החלטות] - satisficing choice

תמורת satisficing נקבע מְסַפֵּק. לפי זה תוקנה גם החלופה העברית במונחי הסוציולוגיה. המונח הקודם: בְּחִירָה סְבִיבָה. מלכתחילה הוצעה הוועדה המקצועית 'בחירה מניחה את הדעת'.

ב. תיקונים לרשימת מחלות הצמחים (תשע"ד): שמות הגידולים החקלאיים

1. שְׁלֵהָב מְכַבְּדִי

garden phlox; Phlox paniculata [L]	שְׁלֵהָב מְכַבְּדִי (רווח פְּלוֹקְס תמורת שְׁלֵהָב)
------------------------------------	---

המונח הקודם: שְׁלֵהָב [רווח פְּלוֹקְס] - [garden phlox; Phlox drummondii [L] הסבר: התברר כי המין בשם המדעי (הלטיני) אינו המין המכוון. כמו כן 'שלהב' הוא שם סוג, ויש להוסיף לו לוואי לציון המין. לפי בקשת יגאל אלעד, יו"ר הוועדה, יתוקנו הן החלק העברי הן החלק הלטיני.

2. אֶזוֹב וְאֶזוֹבִית

	המונח העברי המעודכן	אנגלית ולטינית	
1	אֶזוֹב מְצוּי [לפי מגדיר לצמחי התרבות בישראל (1998) גם אֶזוֹבִית מְצוּיָה; רווח מְיֹרֵם]	Syrian marjoram Majorana syriaca, Origanum syriacum	קודם הובא בשורה אחת: אֶזוֹב [רווח מְיֹרֵם; מְיֹרֵם מְתוֹק] Syrian marjoram; sweet = marjoram = Origanum spp.

	sweet marjoram, marjoram Majorana hortensis, Origanum majorana	אָזוב תְּרַבּוּתִי [לפי מגדיר לצמחי התרבות בישראל (1998) גם אָזובִית תְּרַבּוּתִית; רוּחַ מְיוֹרָם מְתוֹק]	2
קודם: אָזובִית [רוּחַ אוֹרְגָנוֹ]	oregano, wild marjoram Origanum vulgare	אָזובִית פְּשׁוּטָה, אָזובִית [רוּחַ אוֹרְגָנוֹ]	3

ר' גדיש: בהודעה שלפניכם יש רק מונח אחד לדיון, המונח פונדמנטליזם, שנידון כאן במליאה בישיבה רמ"ה והוחזר אחר כבוד לוועדת המינוח המרכזית. בקשת הסוציולוגים מן הוועדה הייתה שהחלופה העברית לא תהיה טעונה מכיוון שהיא נדרשת לצרכים מדעיים. כזכור מעיקרו מציין הפונדמנטליזם דבקות בכללים ובחוקים של הדת המקורית, ולא קנאות וקיצוניות הנקשרות בימינו למושג הזה. בהסכמה כללית החליטה הוועדה להמליץ למליאה לאשר את המילה יסודנות, שכבר מהלכת מעט. אם ירצו הדוברים להביא לידי ביטוי את הצד הקיצוני ביסודנות, יוכלו להוסיף שמות תואר כמו יסודנות קיצונית או יסודנות קנאית.

מ' בר-אשר: אם כן אין הכוונה לפונדמנטליזם במשמעות הרווחת של קיצוניות וקנאות, אלא למונח מקצועי מתחום הסוציולוגיה.

י' אליצור: גם עיתונאים יוכלו להשתמש ביסודנות, לאו דווקא סוציולוגים.

א' חזן: יסודנות לא תחליף את המשמעות הרגילה של פונדמנטליזם משום שאי אפשר לשמוע ביסודנות את הקנאות.

מ' קיסטר: לפונדמנטליזם אין במקורו המשמעות של קנאות. אגב, גם מובנו של השם אל-קאעדה הוא יסוד, בסיס.

ר' גדיש: אם המילה יסודנות תיקלט, היא תקבל ברבות הימים את משמעויות המילה פונדמנטליזם.

מ' בר-אשר: האם יש מה לומר על התיקונים בהודעה?

ר' גדיש: על התיקונים אין צורך להצביע, אבל מחובתנו להביאם לידיעת המליאה ולאישורה. שימו לב שחזרנו בנו מן הכוונה לחדש את המילה הַחֲדָשָׁה למודרניזציה משום שבמהלך הדיונים על מונחי גאוגרפיה אנושית התברר שיש בה צורך במונח שונה. מדובר בסדרת מונחים הקשורים למוצרים שמוחזרים ליצרן בשל תקלה, הללו מתקנים ונארזים מחדש. עוד בשנת תשנ"ה אושר במליאה המונח מוחדש (refurbished) 'מוצר

שהיה בשימוש הלקוח, הוחזר ליצרן ונארו מחדש לצורך מכירתו, ובאותו הקשר כבר משתמשים גם בשם הפעולה החדשה. לפי שעה תישאר מודרניזציה בלעזה.

מ' בר-אשר: אם כן נעבור להצבעה על יסודנות ושאר התיקונים יתאשרו מאליהם.

הצבעה

בעד יסודנות בסוציולוגיה לפונדמנטליזם – 14

נגד – 0

נמנע – 1

מ' בר-אשר: אושר המונח יסודנות לפונדמנטליזם וכן שאר התיקונים שהוצעו בסוציולוגיה ובשמות הגידולים החקלאיים.

ג. מילים בשימוש כללי

הודעת הוועדה למילים בשימוש כללי

1. טיסת חֶסֶד (טיסת low-cost)
2. נָזוּם (פירסינג)
3. מְצִיָּתָן (פירומן)
4. צְפִיָּתָן (צפיית בינג')
5. מְחוּלָּא, יוֹצֵר מְחוּלוֹת (כוראוגרף); מְחוּלָּאוֹת (כוראוגרפיה)
6. כְּמוֹסֵת קֶפֶה (קפסולת קפה)

רקע

1. טיסת חֶסֶד (טיסת low-cost) היא טיסה זולה שמחירה הנמוך מתאפשר בגלל ויתור על הטבות ונוחיות שונות.

הצעת הוועדה: טיסת חֶסֶד (על פי טיסת שְׂכָר).

הצעות נוספות שעלו בדיונים: טיסת צָנֵעַ, טיסת זֵיל זוֹל, טיסה מוזלת.

הערות: (א) מחברת אל-על לא זכינו לשיתוף פעולה. לעומת זה אייל שטרק, מנהל הפרסום באתר low-cost il (אתר המשווק טיסות low-cost), אמר לנו שאיננו יודע אם יש סיכוי שייקלט מונח עברי, אך אפשר לנסות. לדבריו ההצעה 'טיסת חסד' מתאימה מאוד, ואין לכנותה סתם "טיסה זולה" או "מוזלת".

(ב) הוועדה סבורה שזהות הכתיב בין חֶסֶד לחֶסֶד איננה סיבה להימנע מקביעת המונח הזה. העברית משופעת במילים בעלות כתיב זהה המתבררות מתוך ההקשר, וכמו שכתב לנו חבר האקדמיה שלמה נאה, "גם מי שבטעות יקרא חֶסֶד יקלע למטרה, כי בטיסות האלה סובלים ממחסור במזון, במקום וכדומה".

2. נזום (פירסינג)

piercer באנגלית = 'לחדור, לנקב', מצרפתית: percer. המקור כנראה לטיני: pertūsus - מחורר, מנוקב.

פירסינג הוא ניקוב חור בגוף לצורך ענידת תכשיט (גם החור עצמו נקרא פירסינג). אף שהניקוב הנפוץ ביותר הוא בתנוך האוזן, בעברית המילה פירסינג מציינת בעיקר חורים במקומות אחרים. הצעת הוועדה: נזום (מן נזם - במקורות טבעת לאף או לאוזן, ובימינו גם עגיל קטן צמוד לאף).

עוד הצעות שעלו בוועדה: נקוב (מילה כללית כמו המילה הלועזית), נקבוב (מעין הקטנה של ניקוב), עֲדִיּוֹן (מילה המתועדת בפיוטים במשמע עדי).

שלוש ההצעות הראשונות עמדו להצבעה באתר האקדמיה (ההצעה 'עדיון' עלתה רק בשלב מאוחר יותר). תוצאות ההצבעה: נזום (53%) 2,540; ניקוב (25%) 1,171; נקבוב (22%) 1,039. לפי בקשת יו"ר הוועדה משה פלורנטין נערך משאל ייעודי בקרב צעירים: 353 תלמידי תיכון משלושה בתי ספר (תיכון ליד"ה בירושלים, תיכון אוהל שם ברמת גן ותיכון רבין בכפר סבא).

תוצאות ההצבעה: נזום (58%) 205, ניקוב (19%) 66, עדיון (15%) 52, נקבוב (8%) 30.

3. מְצִיָּתָן (פירומן)

פירומניה (אש+שיגעון) היא דחף חולני להצית אש ברכוש ובמבנים והתפעלות מהצפייה בבערה. במונחי פסיכולוגיה תשנ"ד נקבע שְׁגֵעוֹן הַהֲצָתָה, אך חסר מונח לאדם הלוקה בפירומניה. הצעת הוועדה: מְצִיָּתָן.

עוד הצעות שעלו: מְבַעֵרָן, גְּחֻמוֹן (במילון אבר־שושן גחמון הוא 'מבעיר שרפות'. גַּחַם בן נחור נקרא במדרשים גחמון, ולפי אחד מהם הוא היה מבעיר שרפות - כהוראת ג'חַם בערבית). בוועדה עלתה השאלה אם עיקר נטייתו של הפירומן היא הצתת שרפות או הצפייה בבעירתן. השאלה הופנתה אל הפסיכיאטרים פרופ' אליעזר ויצטום וד"ר יעקב מרגולין, והשניים סברו שעיקר העניין הוא ההצתה.

4. צְפִיָּתָן רְצָף (binge-viewing, binge-watching)

רווח: צפיית בינג' (binge = הילולה; בולמוס, שתייה או אכילה מתוך צורך כפייתי). מחלקת הדוברות של חברת הכבלים yes פנתה לאקדמיה בבקשה למצוא חלופה עברית לצירוף המהלך "צפיית בינג'". המונח מציין צפייה ברצף בפרקים של סדרת טלוויזיה. המקור לתופעה הוא נוהג של ערוצי טלוויזיה בעבר לשדר בשידורים חוזרים פרקים רצופים מסדרות אהובות. באחרונה התרחב השימוש במונח בעקבות התרבותם של שירותי צפייה לפי דרישה, וכיום לעיתים מצלמים מראש סדרה שלמה ומעלים את כולה יחד לערוץ. הצעת הוועדה: צפיית רצף.

הצעות נוספות שעלו בוועדה: מרתון צפייה (משמש לעיתים), צפיית בולמוס (משמש מעט), צפיית זלילה, בליעת סדרות (בהשראת "בליעת ספרים"). במחלקת הדוברות של yes אהבו את הצעת הוועדה צפיית רצף, ובעקבותיה עלתה שם הצעה נוספת: רְצִפָּה או רְצִפָּה (רצף+צפייה).

5. מחולאי, יוצר מחולות (כוראוגרף); מחולאות (כוראוגרפיה) כוראוגרפיה (khoreia ריקוד, grafia כתיבה) היא חיבור של ריקודים, כגון בלט, מחול להצגות וריקודים עם. כוראוגרפיה לצורכי הופעה כוללת בדרך כלל גם הדרכה צמודה של תנועת הרקדנים על הבמה. אנו נשאלים לעיתים על חלופה עברית לכוראוגרף, וכבר עלו בעבר כמה הצעות: מחולאי, מחולך, ריקודאי, מעצב מחול, יוצר מחולות, מתבר מחולות. באתר עמותת הכוראוגרפים יש שימוש מסוים בצירוף יוצר מחולות. ההצעות נשלחו לחברי העמותה, ורובם (17) תמכו בצירוף יוצר מחולות. חמישה היו בעד מחולאי. הוועדה מציעה לקבוע את מחולאי לצד יוצר מחולות לשם יצירת השם המופשט מחולאות.

6. פּוּסְט קָפָה (קפסולת קפה) קפסולת קפה היא מכל קטן של פלסטיק או אלומיניום ובו כמות קבועה של קפה טחון. תכולת הקפסולה משמשת להכנת משקה במכונת קפה. במונחי האקדמיה כמה חלופות למילה capsule, ובהן פּוּסְטָה, קָפְסִית, נְרִתִיק (במיקרוביולוגיה). הוועדה התלבטה בין ההצעות קפסית קפה, פּוּסְט קָפָה וקפסית (קפה+קופסה), ובחרה בהצעה כּוּסְט קפה משום שהמילה כּוּסְט מוכרת ומשמשת. אף התברר מבדיקה במרשתת שכבר החל להיווצר שימוש מסוים בצירוף הזה.

מ' בר־אשר: מן הוועדה למילים בשימוש כללי מגיעות אל שולחננו שש הצעות חדשות. נדון תחילה בשלוש הראשונות. מאחר שיושב ראש הוועדה משה פלורנטין לא יכול להגיע, תציג את ההצעות המזכירה המדעית רונית גדיש.

ר' גדיש: מרבית הדברים כתובים ברקע להצעות. אוכל להוסיף שאחת הבעיות במונח טיסות low-cost, מעבר להיותו לועזי, הוא הקושי לכתוב את הרכיב low בעברית בגלל הדיפתונג שבו. ההצעה טיסת חסך בנויה במתכונת טיסת שֶכָר, ומכאן הסיבה לחידוש הצורה חֶסֶךְ.

בהצעה נזום לפירסינג אנו מנצלים את השורש נז"ם, המשמש עד כה בעברית רק בשם העצם נזום. שניים הם בעלי ההצעה – אפרים חזן ואבשלום קור. אנו רואים שהציבור גם זה הצעיר, מעדיף את ההצעה הזאת. גם בעיניי היא מוצלחת. הבעיה בהצעות נקוב, נקבוב שבהקשר הזה הן לא נשמעות חיוביות, והציבור המחורר עצמו מבקש מילה נעימה יותר. עֶרְיוֹן, ההצעה ששלה פלורנטין מן הפיוט, היא שם עצם ולא שם פעולה, ובזה חסרונה כי פירסינג איננו רק התכשיטים עצמם אלא גם פעולת התקנתם. ההצעה מציתן מתבקשת מאליה, במיוחד לאחר התייעצות עם פסיכולוגים שהבהירו כי העיקר איננו התענגות המצית מהבערה אלא מפעולת ההצתה.

י' בן-טולילה: האם באישור המילה נזום אנחנו יוצרים גם את הפועל ניזם?

מ' בר־אשר: בוודאי.

י' אליצור: אני תומך בהצעה ניקוב גם משום שהיא תרגום מדויק של פירסינג וגם משום שהיא אולי פחות ידידותית אבל אובייקטיבית. המשאל המוצג כאן מייצג בעיקר בני נוער, המבקשים להם מילה ידידותית למעשה הזו, ואני אינני חפץ במילה נעימה דווקא.

מ' בר־אשר: אבל בני הנוער הצרכנים העיקריים של המילה.

ר' גדיש: ההצבעה הראשונה הייתה באתר האקדמיה. היא לא יועדה לבני נוער, וגם בה היה רוב גדול לניזום. רק לאחר שיושב ראש הוועדה ביקש את חוות הדעת של הצעירים, נעשה המשאל השני בקרבם.

י' אליצור: אינני חושב שבאולפנה ביישוב שלי – עפרה – היו הנערות תומכות בניזום.

א' ממזן: למילה ניקוב חיסרון שהיא יכולה להתפרש מלשון נקבה ולא מלשון נקב.

י' עופר: אני מעוניין לשבח את ההצעה טיסת חסך. היא נשמעת מקצועית ולא מזלזלת או שלילית, כמו צנע.

ש' אליצור: אינני מוצאת בהצעה מציתן את הצד של המאניה, של השיגעון.

מ' בר־אשר: נראה לי שבעקבות מאורעות הצתה בשנים האחרונות הפועל הצית קיבל גוון של רשעות ושיגעון.

מ' זמלי: הבעיה היא שההצעות בתקופה האחרונה אינן מעשה ידי פירומנים אלא מציתי יערות. אני חוששת שהמילה מציתן תהפוך למילה כללית למי שמציתים בודון ולא דווקא לאלה שמאובחנים כפירומנים. כמו כן אין התאמה בין פירומניה (שגֵעוֹן הַהֲצָתָה – מונח ממונחי פסיכולוגיה של שנת תשנ"ד) לפירומן (מציתן). מן המציתן מתבקש שתיגזר מציתנות.

מ' קיסטר: אני מסכים עם מלכה זמלי שאם יתקבל מציתן, יתבקש שהמאניה תיקרא מציתנות.

מ' בר־אשר: אם נקבע מציתן, הצורה מציתנות תיגזר ממנה ממילא.

ר' גדיש: המילים שיגעון ומשוגע הופכות בימינו לפחות ופחות קבילות.

ש' אליצור: אם שיגעון ההצתה יהיה למציתנות – מה שלא הוצע בוועדה – כדאי שהשאלה תחזור לדיון בוועדה. אפשר להציע שהמחלה תיקרא יצִתָּת, מילה במשקל המחלות פֵּעֻלָּת.

א' שורצולד: יצֶתת איננה שקופה. הציבור אינו יודע מה שורש המילה מְצִית.

ס' אסלנוב: פירומניה היא מחלת נפש, והרבה שפות מערביות מבחינות בין פירומן ואַרסוניסט – מי שמצית מכוונה פלילית או ממטרה פוליטית. מְצִיתן מטשטש את הגבולות ביניהם, ואולי כדאי שתהיה הבחנה כזאת גם בעברית.

ר' גדיש: עד כה לא נזקקנו לשם לארסוניסטים. אני מניחה שהם פשוט מְצִיתים.

י' עופר: אם כך כשהמילה מְצִיתן תופץ ברבים, חשוב שייאמר שיש הבחנה בין מְצִית למְצִיתן.

מ' בר־אשר: מְצִיתן יכול להתאים לשני הסוגים: זה מְצִיתן מתוך טירוף, וזה מְצִיתן מתוך עניין פלילי או פוליטי. ניגש עתה להצבעה לפי סדר המילים.

הצבעה

בעד טִיסַת חֶסֶךְ – 15 (פה אחד)

הוחלט: טִיסַת חֶסֶךְ (טיסת low-cost).

בעד נְזוּם – 12

בעד נְקוּב – 2

הוחלט: נְזוּם (פירסינג).

מ' בר־אשר: כעת נצביע על הצעת הוועדה מְצִיתן. אם היא לא תתקבל, תוחזר המילה לוועדה – כהצעתה של שולמית אליצור לדון לא רק בפירומן אלא בפירומניה. אם תתקבל הצעת הוועדה, משמעות הדבר היא שפירומניה תהיה ממילא למְצִיתנות. ההבחנה בין מְצִית 'ארסוניסט' למְצִיתן 'פירומן' נתונה בתוך העברית, ואין אפילו צורך להצביע עליה.

הצבעה

בעד מְצִיתן (ומְצִיתנות) – 14

נגד – 1

הוחלט: מְצִיתן (פירומן), מְצִיתנות (פירומניה).

ר' גדיש: שלוש ההצעות האחרונות הן צְפִית רְצָף במקום צפיית בינג', מְחולֵאי ויוֹצֵר מְחולות לכוראוגרף וכְמוֹסַת קָפָה לקפסולת קפה. הבקשה לחלופה עברית לצפיית בינג' הגיעה אלינו מן הדוברות של חברת yes. מדובר בצפייה ברצף בכל פרקי סדרת טלוויזיה במקום בצפייה בפרק בשבוע כפי שהורגלנו בעבר. בינג' הוא במקורו הילולה או בולמוס, אבל כמובן אין סיבה להציע צפיית בולמוס משום שאין מדובר בתופעה חולנית. ברור

שההלחם שעלה מ־yes – רִצְפִּיָּה או רִצְפִּיָּה 'רצף' + 'צפייה' – איננו טוב בהופכו את סדר המילים כדי ליצור את ההלחם. גם התוצאה המתקבלת איננה של שם פעולה. כוראוגרף וכוראוגרפיה משמשים בלי סוף אבל הם ארוכים ואינם נוחים להגייה ומתבקש שתימצא להם חלופה עברית. תמר קציר הייתה בקשר עם הכוראוגרפים, וקשה לומר שהם התלהבו מן ההצעות, ובכל זאת הייתה העדפה ליוצר מחולות. אנו מציעים גם את מחולאי כדי ליצור התאמה לשם המופשט המוצע מחולאות.

א' ממך: למה יוצר מחולות ולא יוצר מחול?

ר' גדיש: נדמה לי שהצירוף יוצר מחולות נוהג קצת.

מ' בר־אשר: אני מעדיף שנקבע חלופה אחת; אינני רואה סיבה טובה להציע שתיים.

ר' גדיש: לקפסולת הקפה הוצעה בהתחלה קופסית קפה, אבל בהמשך ראינו שהמילה כמוסה מהלכת מעט בהקשר הזה והחלטנו להציע כמוסת קפה.

מ' בר־אשר: כמוסה משמשת בעיקר בהקשר רפואי, הלא כן?

ר' גדיש: יש כמוסות גם בהקשרים אחרים, למשל בספרות הבדייונית רגילים להשתמש בכמוסות זמן.

מ' קיסטר: כשהייתי בוועדה למילים בשימוש כללי, ניסינו למצוא חלופה עברית לפרמדיק למורת רוחם של הפרמדיקים, וראינו שהניסיון לכפות שם עברי על בעלי מקצוע נדון לכישלון. על כן אני מציע לקבוע רק את מה שבידינו, ובידינו לקבוע לכוראוגרפיה את החלופה מחולאות. עם הזמן אם המילה תיקלט, מי שירצה לגזור ממנה מילה לבעל המקצוע, יעשה זאת. הלוא לכתחילה רק חמישה מחברי עמותת הכוראוגרפים היו מוכנים להיקרא מחולאים.

מ' בר־אשר: מי פנה לאקדמיה בבקשה למצוא חלופה עברית?

ת' קציר: המילים כוראוגרף וכוראוגרפיה יצאו מתחומי המקצוע והגיעו לציבור הרחב, המתקשה בהגייתן. הפניות הגיעו מן הציבור הרחב.

מ' זמלי: אם שבעה־עשר מחברי עמותת הכוראוגרפים תמכו ביוצר מחולות ולא במחולאי, סביר שתהיה תמיכה רבה יותר ביצירת מחולות מבמחולאות. האם נשאלו הכוראוגרפים גם על חלופה לכוראוגרפיה?

ת' קציר: שאלנו רק על כוראוגרף. ההנחה הייתה שיצירת מחולות תלך עם יוצר מחולות ומחולאות עם מחולאי. לכן בסופו של דבר הצענו את שתי החלופות.

מ' זמלי: אם ייקבע יוצר מחולות, צריך לקבוע גם יצירת מחולות.

ר' גדיש: בשביל זה לא צריך אותנו.

ק' כ"ץ: מחולאי הוא רקדן, לא יוצר המחול. דיברתי עם כמה אנשים שעוסקים במקצוע, והם טענו שהעיקר בעבודתם הוא היצירה. יש בהם שרקדו בעבר ולא עוד; היום הם יוצרים. אני חברה בוועדה למילים בשימוש כללי, ועם כל הקושי בהגיית המילה הלועזית, כדאי לדעתי להישאר בינתיים עם הלעז. עוד לא נמצא הפתרון העברי הנכון.

מ' בר-אשר: אפשר גם להישאר עם יוצר מחולות.

י' אליצור: בעיניי ההצעה יוצר מחולות מוזרה. האם הוא יוצר את המחול או מנחה אותו?

מ' קיסטר: מחולאי אינו שונה מבמאי. גם הבמאי הוא יוצר, ובכל זאת גזרו את שמו מן המילה במה. אם כן גם את שם הכוראוגרף אפשר לגזור ממחול. אולם אני חוזר על דבריי שכדאי להימנע מכפיית שם מקצוע על בעלי המקצוע, במיוחד אם יש שימוש בחלופה עברית – יוצר מחולות – אפילו היא מסורבלת במקצת.

מ' בר-אשר: אין שום בעיה במונח בן שתי מילים. העברית מכירה זאת משחר יומה.

א' ממנ: אני תומך בהצעת קיסטר לקבוע את מחולאות בלבד. אם היא תיקלט מחולאי ייווצר מאליו. נוכל לחזור לדון בו בעוד עשור.

מ' זמלי: לא הייתי קובעת מחולאות בלי להיוועץ באנשי המקצוע.

מ' קיסטר: אני רוצה להבהיר שאומנם אני מעדיף את מחולאות ואולי גם את מחולאי, אבל אם הכוראוגרפים מעדיפים יוצר מחולות, ומן הסתם יעדיפו יצירת מחולות, אני לא אצביע כרגע בעד מחולאות.

ש' פסברג: אם אינני טועה, המקור ל־binge watching באנגלית היה הצירוף binge drinking. אני בעד צפיית רצף, ובאותה הזדמנות אפשר לקבוע גם שתיית רצף ל־binge drinking.

י' אליצור: אני מעדיף את המילה כמוסה משום שקופסה, שממנה נגזרת קופסית, איננה עברית במקורה.

מ' זמלי: חיפוש במרשתת באמצעות "גוגל" אחר כמוסות קפה העלה ממצא דל ביותר. לא זו בלבד שזה לא משמש, אלא שיש כמוסות קפה ירוק, כלומר כמוסות שיש בהן קפה ירוק, והן מוכרות בתחום הרפואה הטבעונית.

ש' אליצור: גם אם כמוסת קפה עוד לא משמשת, יש לה סיכוי.

מ' בר-אשר: אם אין הערות נוספות, נפנה להצבעה. נצביע תחילה על צפיית רצף ואחר כך על ההצעות לכוראוגרף וכוראוגרפיה.

הצבעה

בעד צפיית רצף – פה אחד

הוחלט: צפיית רצף (צפיית בינג').

מ' בר-אשר: כיוון שהשימוש ביוצר מחולות כפי בעלי המקצוע קיים, נצביע תחילה על הזוג יוצר מחולות ויצירת מחולות. אחר כך נצביע על הזוג מחולאי ומחולאות ועל ההצעה לקבוע מחולאות בלבד. נקיים שתי הצבעות; בראשונה אפשר להצביע יותר מפעם אחת.

הצבעה

בעד יוצר מחולות; יצירת מחולות – 9

בעד שתי האפשרויות יוצר מחולות, מחולאי; יצירת מחולות, מחולאות – 5

בעד מחולאות בלבד – 4

בעד יוצר מחולות; יצירת מחולות – 11

בעד שתי האפשרויות יוצר מחולות, מחולאי; יצירת מחולות, מחולאות – 1

בעד מחולאות בלבד – 2

הוחלט: יוצר מחולות (כוראוגרף); יצירת מחולות (כוראוגרפיה).

מ' זמלי: אני מבקשת להחזיר את קפסולת הקפה לדיון נוסף בוועדה למילים בשימוש כללי.

מ' בר-אשר: אני מקבל את בקשתך.

הערת העורך: כמוסת קפה נקבעה לקפסולת קפה (וכך גם כמוסת קקאו, כמוסת וניל וכדומה) בשנת תשע"ח בישיבה שנו.

ד. הקמת ועדה לבחינת סגולות של מועמדים לאקדמיה

מ' בר-אשר: אני מבקש להודיע על הקמת ועדה לבחינת סגולותיהם של מועמדים לחברי אקדמיה ולהזכיר שאם אין מגיעות הצעות לוועדה, גם חברי הוועדה יכולים להציע מועמדים. ההרכב המוצע הוא זה: אילן אלדר (יו"ר), עמינדב דיקמן, קציעה כ"ץ, חיים כהן ויעקב בן-טולילה.

מונתה ועדה לבדיקת סגולותיהם של המועמדים לאקדמיה בהרכב הזה: אילן אלדר (יו"ר), עמינרב דיקמן, קציעה כ"ץ, חיים כהן ויעקב בן-טולילה.

ה. דיווח על עבודת המזכירות המדעית

ר' גדיש: אספר לכם היום בעיקר על מיזם מערכת נטיית הפועל שאנו עסוקים בו. כבר שנים אנחנו חולמים להכין לוחות של נטיות כל הפעלים העבריים ולהעמידם לרשות הציבור. בדרך זו להפוך את כללי נטיית הפועל של האקדמיה – שהם כללים ליודעי דקדוק – לנגישים לכל דובר. לשם כך חברנו יחד – המזכירות המדעית, מפעל המילון ההיסטורי והמתמטיקאי נעם כחלון, מראשי העושים ב"ויקימילון", היושב היום עימנו.

טבלאות הנטייה הן טבלאות אוטומטיות, ונטייתן עולה בקנה אחד עם כללי האקדמיה. בעומק התוכנה אף ניתנו הבחנות בין קמץ גדול לקטן, בין דגש קל לחזק ובין שווא נח, שווא נע ואפילו שווא מרחף. כך למשל יודעת התוכנה אם לשים לשים דגש קל באותיות בגדכפ"ת או לא. הצורות המנוקדות יכולות להינתן גם בלי ניקוד לפי כללי הכתיב חסר הניקוד שלנו.

המערכת קלטה אליה את כל ערכי הפועל של המילון ההיסטורי ושל מאגר המונחים. אל שני המקורות האלה נוספו הפעלים מלוחות הנטייה של יצחק צדקה, שהוקדדו לפני כמה שנים ביוזמתו של דורון רובינשטיין, והם מקבילים במידה רבה לפעלים במילונו של אבן-שושן. בסך הכול קיבלנו כ-12,000 טבלאות, וברק דן ואנוכי מגיחים אותן ובודקים שהן באמת מתאימות לכללינו. היום כמעט שאין לנו תיקונים והערות על הנטייה עצמה, אבל לא כך היה בתחילת הדרך. לבסוף אנחנו מאשרים את הטבלאות שיוצגו לציבור. למשל פעלים המתועדים אך ורק בפיוט ואיננו מכירים אותם, ויש אלפים כאלה, לא יוצגו. הם אומנם חשובים למילון ההיסטורי אבל לא לציבור. הם נשארים במערכת, אבל הציבור הרחב לא יראה אותם. לעיתים אנו מחליטים לא להציג רק חלק מהנטייה. למשל המערכת נותנת אוטומטית את כל נטיית עי"ף בכניין קל, ולפי החלטתנו נטיית העתיד והציווי לא תוצג. לצורות העתיד והציווי יופנה המחפש לשורש יע"ף.

לצד צורות הפועל הרגילות אנחנו יכולים להוסיף צורות ארכאיות, למשל לצד שם הפועל לְאָהַב הוספנו את הצורה המקראית הארכאית לְאָהֶבָה, ולצד העבר אָהַב והבינוני אֹהֵב הוספנו את אָהֵב. אנחנו גם מוסיפים לוחות נטייה של פעלים ושל שורשים חדשים שאינם בשלושת מקורותינו. ניתן גם לפצל טבלאות. למשל בשורש נב"ט בכניין הפעיל יש גם נטייה על דרך הביט וגם על דרך הנביט. יש לנו גם מערכת סינון המספקת לנו חתכים מחתכים שונים העוזרים לנו בעבודת ההגהה. על הדרך עולות שאלות שאנו מפנים גם לוועדת הדקדוק וגם למילון ההיסטורי.

זאת התשתית לחלומותינו. באמצעות המערכת הזאת נספק למילון ההיסטורי את תת-הערכים הפועליים, כלומר הם יוכלו לקחת מפה את שם הפעולה ואת צורת הבינוני, שאצלם הם חלק מן הערך הפועלי, ולהפוך אותם לתת-ערכים. כך כשבעתיד יחפש

המחפש את הערך פֶּסוּק במאגרי המילון ההיסטורי, הוא לא יצטרך לדעת לחפשו בשורש פס"ק בצורות הבינוני הפעול של בניין קל. כשתשלם המלאכה ייבנה למערכת הזאת יישומון שיעמוד לרשות הציבור לניתוח פעלים, למעבר מצורות בלי ניקוד לצורות מנוקדות ולהפך, לחתכים למיניהם ועוד ועוד ככל שהדמיון ירשה לנו.

במקביל נעם כחלון מפתח לנו לוחות לנטיית השמות, שהם מסובכים ומורכבים בהרבה. גם כאן הפיתוח מתבסס על החלטות האקדמיה בנטיית השם, ולכן בשלב הראשון יינתנו לוחות הנטייה של כל השמות שבכללינו, ובשלב השני יורחבו הלוחות לשמות נוספים. אין הכוונה להכניס את כל השמות שיש במאגרי המילון ההיסטורי אלא את השמות העיקריים המשמשים בעברית החדשה.

להשלמת התמונה קיבלנו רשות מאיתן אבניאון, בעל זכויות היוצרים על מילון ההווה, וממדכי מישור להפוך את מילון ההווה לבסיס למילון התקן של האקדמיה. כך יינתנו לא רק הצורות התקניות אלא גם משמעויות הערכים. בכך נמלא את אחד הצרכים הדחופים שהציבור מצפה להם מאיתנו. מיזם זה עודנו בחיתוליו אף כי כל קובצי התוכן של מילון ההווה כבר ערוכים אצלנו בקובץ ומחכים לתחילת העבודה. ואחרון חביב הוא יום העברית, שיחול השנה בעוד כארבעה שבועות, בכ"א בטבת 19 (בינואר). הפעילות שלנו נסבה סביב חידושי המילים במרחב הציבורי. לשם כך יופצו בשלוש ערים בישראל – תל־אביב, ירושלים ואשדוד – כרזות של האקדמיה נהדרות ביופיי וביצירתיותן, ובהן מילים שחידשה האקדמיה. באותו היום יתקיים פה באקדמיה יום פתוח של הרצאות, סדנאות והדרכות אישיות. את היום תחתום הופעה. אנחנו מקווים שיבואו הרבה אנשים, גם צעירים, שעוד לא נראו באקדמיה, ויתבשמו מכל השפע שהאקדמיה – על כל ענפיה ומדוריה – יכולה להעניק לציבור. בשנים הבאות נקווה להרחיב את מתכונת היום הפתוח אף יותר.

מ' בר־אשר: תודה רבה על הסקירה מאירת העיניים. אני מבקש שחברי האקדמיה יישארו לאירוע הנוסף היום – חלוקת פרס על שם עוזי רמון לעובד מחקר מצטיין. השנה יקבלוהו שניים: יעקב דורון ואמיר געש.